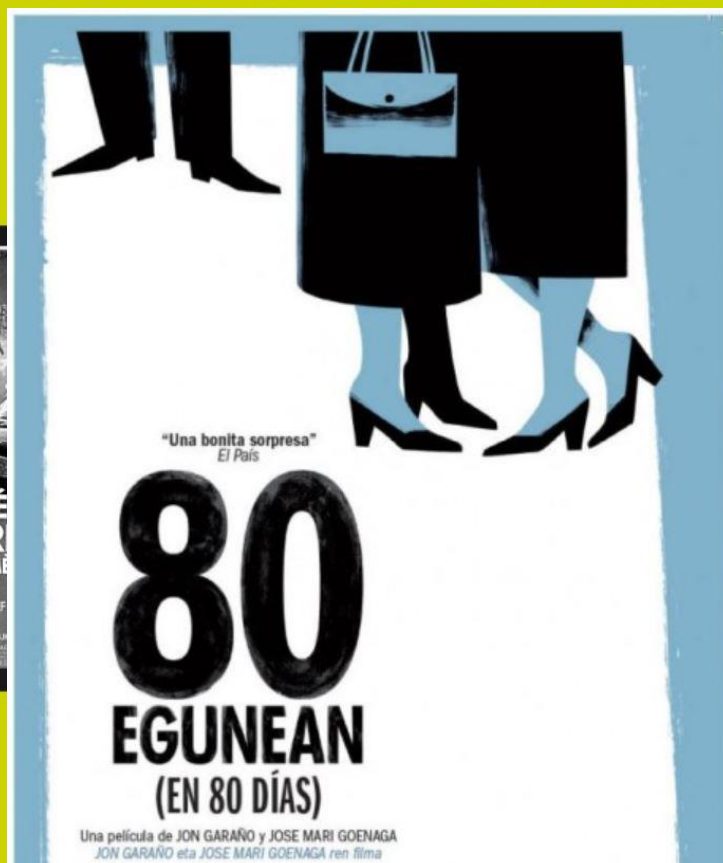
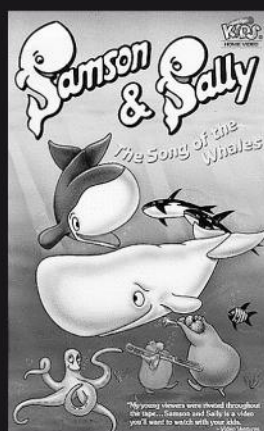

GUIA AUDIOVISUALS

coordinadora
D'ONG SOLIDÀRIES

Fitxa tècnica

Nom de la pel·lícula: 80 egunean

Durada: 105 minuts

Direcció: José Mari Goenaga, Jon Garaño

Guió: José Mari Goenaga, Jon Garaño

Producció: Irusoin / Moriarti Produksioak

Any: 2010

Nacionalitat: Espanya

Música: Pascal Gaigne

Edat recomanada: a partir de 12 anys

Sinopsi

L'Axun és una dona de 70 anys que acudeix a l'hospital per cuidar l'exmarit de la seva filla. La seva sorpresa serà majúscula en adonar-se que la dona que cuida al malalt del costat és la Maite, la seva gran amiga de l'adolescència. Aviat seran conscients que la química entre elles continua intacta. Les dues es diverteixen i gaudeixen del retrobament fins que l'Axun descobreix que Maite és lesbiana.

L'Axun haurà de bregar amb els seus sentiments enfrontats: A qui escoltar? Al cor o a la raó?

Tràiler: <https://youtu.be/Pk5eezpOarl>

Altres pel·lícules dels 3 directors:

- La trinchera infinita (2019)

Objectius del treball

- Obrir el debat sobre la comunicació
- Donar a conèixer la realitat de les persones LGTBI majors de 65 anys
- Parlar sobre l'autocensura relacionada amb el pes de les tradicions

Activitats proposades

Guia pel Professorat

Homofòbia i edatisme, doble discriminació de les persones grans LGTBI: Segons els estudis realitzats a l'Estat, les persones grans LGTBI+ pateixen una doble discriminació: per homofòbia i per l'edat. A més, aquest grup social resta invisible encara, una situació més evident fins i tot en el cas de les dones lesbianes. Així, a més de la discriminació per raó d'edat (edatisme) i per orientació sexual i identitat de gènere (homofòbia), també influeixen aspectes com l'estatus serològic, l'estatus corporal, el nivell de renda o la classe social, i l'origen. En tots els estudis, les entrevistes revelen la incomprensió de les famílies i les persones properes davant els processos de "sortida de l'armari" en edats avançades.

Activitat previsionat

Activitat 1. Aclarint conceptes...

Obrim un concurs de preguntes i respostes tipus TRIVIAL PURSUIT, on per equips de colors anirem demanant a l'alumnat que defineixin els termes i desxifrin les sigles següents:

- Edatisme
- LGBTI
- Homofòbia
- Discriminació
- Bisexual
- Lesbiana
- Orientació afectivo-sexual
- Sortir de l'armari
- Estigma
- Vulnerable

Seguint la normativa del joc de pregunta-resposta, es demana al primer grup de definir un dels termes, que escollirà a l'atzar (podem dibuixar una ruleta i fer-la girar fins que assenyali una de les 10 paraules, podem posar un numero a cada paraula i que treguin una carta a l'atzar, podem posar paperets i deixar que sigui la mà innocent d'una participant dels grups qui tregui la paraula a definir...). Es dona un minut al grup per pensar la millor definició possible i dir-la en veu alta.

La resta dels equips han d'estar atents, ja que si la resposta no es dona com a bona, hi ha la possibilitat de "rebot" i passar el torn a l'equip que continua per l'esquerra i així successivament fins a completar la definició. Qui acaba la definició es queda amb la paraula. Guanya l'equip que al final de les rondes ha acumulat més paraules.

I ja tenim el grup a punt per veure la pel·lícula i entendre els missatges que ens transmet (i que estan ja entesos i definits a partir del joc).

Activitat postvisionat

Activitat 1. LGTBI i gent gran

Es dona a l'alumnat un article sobre l'estigmatització i la discriminació que pateixen les persones LGBTI de més de 65 anys¹. Un cop se l'han llegit, es demana que en petits grups de quatre persones posin en comú allò que els ha cridat més l'atenció i el perquè.

Es fa una posada en comú amb el plenari de la classe. Es demana que cada grup aporti el que hi ha descobert i els sentiments que li ha provocat, posant exemples, i que es compari amb les vides de la Maite i l'Axun en el film.

Si el grup ho permet, es dona la possibilitat de seguir investigant sobre la realitat de les persones grans LGTBI a casa nostra a través d'internet però, alhora també, a través de la localització d'entitats i serveis del territori. I, si és possible, a través de testimoniatge que pugui visitar l'alumnat a les aules i explicar-los què ha significat la joventut (durant el franquisme) i què significa ara la vellesa per una persona que vol viure una sexualitat no sempre ben acollida per la comunitat/societat on viu.

Activitat 2. Parlar de temes difícils

Dividim els nois i noies en petits subgrups de 3 o 4 persones i els demanem que facin una llista de temes difícils de parlar.

Un cop fetes les llistes, les posem en comú i obrim el debat abordant què provoca que aquests temes siguin difícils de parlar i on són especialment difícils de parlar. No es tracta de treure les temàtiques a debat, sinó d'investigar què provoca aquestes pors, vergonyes o tabús, d'identificar-les i de buscar-hi -si n'hi ha- solucions i remeis.

¹ L'article el trobareu a l'Annex 1 a punt per ser imprimit (o, si el voleu llegir online, a l'apartat d'enllaços d'interès).

Algunes preguntes que podem utilitzar per obrir el debat: per què són difícils de parlar? Què o qui provoca aquesta dificultat? Els motius anotats, són els mateixos que impedeixen a l'Axun parlar dels seus problemes?

Tornem a dividir el gran grup en petits grups, ara diferents, també amb una missió diferent: trobar una solució a les dificultats anotades anteriorment: Què fa falta, o quines són les estratègies, context o situacions que cal provocar per facilitar el diàleg i la confiança?

Tornem a obrir el diàleg en gran grup i n'extraïem les conclusions que hem de tenir present per dur-les a la pràctica a l'aula.

Activitat 3. Comunicació o Incomunicació

Per mostrar que sempre comuniquem i que és impossible no comunicar, però que no sempre comuniquem allò que ens proposem... Els plantejem de fer una dinàmica de grup.

Demanam a una voluntària o voluntari que vulgui sortir de l'aula i ser la protagonista de la dinàmica grupal (si no surt ningú caldrà escollir-ne una a l'altzar). Un cop a fora, se li explica que haurà de tronar a entrar a l'aula, situar-se davant la resta de companyes i companys, i intentar no comunicar res.

A la resta, mentre la voluntària és fora esperant, se'ls explicarà que entrarà la persona i que hauran d'esbrinar quina és la consigna que acaben de donar-li.

Es convida a la voluntària a entrar a l'aula. Es deixen un 5 minuts per a l'activitat. Durant aquesta estona, és possible que el grup intenti esbrinar què comunica la persona que tenen al davant tot dient: està enfadada, li has dit que no ha de parlar i que té prohibit dir-nos res, li has donat la consigna d'estar quieta, està preocupada?... Si després de 5 minuts ningú ha esbrinat que la consigna era NO COMUNICAR RES, s'acaba l'activitat i es demana a la voluntària de comunicar la consigna al grup.

És molt possible que el grup es queixi dient que sí que ha comunicat perquè ha rigut, ha semblat vergonyosa o enfadada....

És el moment de donar pas al debat i a la relació de l'activitat amb la pel·lícula: la comunicació és només verbal? Estem sempre transmetent un missatge encara que no parlem? I quan no parlem, què comuniquem? Què ha comunicat la persona estant quieta davant nostra durant aquests minuts? Si no parlem, quins problemes podem causar o provocar? Quines males interpretacions podem provocar en la persona o persones receptores del missatge? A la pel·lícula, en quines escenes ho hem vist?

Els tres protagonistes de la família de la pel·lícula: la Josune, en Juan Mari i l'Axun no s'expliquen les coses, no saben comunicar-se el que senten ni el que volen. Demanem a l'alumnat que posi exemples que han vist, en un torn obert i distès de paraula.

Per acabar el torn de paraula podem recordar la imatge d'una de les escenes finals de la pel·lícula. A la sortida del funeral d'en Mikel, en què tothom "plora" una pèrdua. Un dol, però, que ningú comparteix, només l'espectadora coneix o intueix els secrets de cada personatge: tots ploren a la seva manera dins el cotxe, però ningú ho fa pel difunt, i és en el moment en què la manca de comunicació fluida entre la família es fa més evident. La filla anuncia: "sabeu el que vaig patir jo estant casada amb ell?, i tu *aita*, tu no dius res?", fent al·lusió a un silenci malinterpretat del pare que no contesta a un patiment aliè.

Activitat 4. Si jo fos....

Exercici grupal i individual.

Es demana a l'alumnat que imagini que per un moment es trasllada a un món diferent al nostre, on no existeixen les normes ni les regles que tenim actualment a la nostra societat. Cal que imaginin com serien, com es presentarien, què deixarien en aquest món i què s'endurien d'aquest món... Res s'ha d'escriure –de moment- (*)

Un cop deixats aquests minuts per a la reflexió individual, se'ls pot repartir una postal (s'adjunta un model a l'annex) en la qual han de presentar-se adquirint una identitat renovada que els faci sentir bé, deslligada de pre-judicis, del pes de tradicions que tallen ales, deslliurades del pes de "les coses ben fetes", etc.

(*) Si el grup no és gaire nombrós i està acostumat a parlar d'emocions i sentiments, es pot compartir el treball de reflexió individual, abans de repartir les

postals a través de la pregunta: quines son aquelles coses que fem perquè “així ho mana la tradició o la norma social” i que no ens fan sentir bé amb nosaltres mateixes? Quines son les coses que deixem de fer o de dir perquè “no estan bé”, o no “estan ben vistes”? (és possible que surtin aspectes i accions relacionades amb el masclisme, sobretot per la banda dels nois i el rol de la masculinitat, que no els permet, sovint, mostrar sentiments i conductes de cura i afectuoses en públic, o en segons quines zones el pes de la tradició i el “cognom” que poden dur associat, també els pot condicionar a seguir unes conductes o censurar-ne unes altres...).

Si el grup ho permet, es poden compartir les postals a l’aula (si s’han fet amb ordinador i segueixen anònimes ja que no és possible distingir-ne la cal·ligrafia).

ANNEX 1:

“Los mayores LGTB nos quedamos más solos”

Los homosexuales denuncian el rechazo que padecen en las residencias y piden centros específicos

MIGUEL ÁNGEL MEDINA_ Madrid 17 DIC 2019

Los mayores LGTB [lesbianas, gais, transexuales y bisexuales] nos quedamos más solos al envejecer, porque añadimos el extrañamiento de la familia y del lugar de origen, ya que muchos emigramos a las grandes urbes para vivir con más libertad y fuimos apartados de nuestras familias”, explica Pedro Antonio Beguería, de 71 años. “Ingresar en una residencia nos produce el temor de tener que regresar al armario, porque somos rechazados con posturas poco tolerantes”, añade.

La Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Trans y Bisexuales (FELGTB) ha presentado este lunes un estudio sobre personas LGTB mayores de 55 años que, aunque solo abarca 145 entrevistas —ha sido difícil conseguir más—, muestra que un 50% de ellos mostraron públicamente su condición sexual durante gran parte de su vida, pero la mitad de ellos decidieron volver a ocultarla al cumplir esa edad. Los síntomas de depresión afectan a un 30% de ellos, lo que triplica los datos de la población general, y un 39% ha tenido pensamientos suicidas. Manuel Martínez, director del Imserso, ha acudido a la presentación del estudio y coincide en el análisis: “Hay que avanzar en el mejor trato de las personas mayores en general, pero sobre todo de aquellas que puedan tener más vulnerabilidad, como son las LGTB”.

Federico Armenteros, presidente de la Fundación 26 de Diciembre, explica que su ONG recibe muchas llamadas de personas ingresadas en centros de mayores que no pueden mostrar su homosexualidad. Pese a ello, no existe ningún recurso específico en España para ellos, aunque la fundación está trabajando para poner en marcha la primera residencia de España para mayores LGTB. “Según mi

experiencia, una persona de orientación sexual diferente que entre a una residencia siempre se va a encontrar recelos. Pero para eso estamos los trabajadores sociales, para apoyar y respetar y hacer que la situación no sea tan grave que dificulte la convivencia”, dice Gustavo García, de la Asociación de Directoras y Gerentes de Servicios Sociales.

Beguiría vivió en sus carnes la temida ley de vagos y maleantes franquista. “Nos consideraba enfermos y nos causó mucho miedo. Yo siempre fui muy cauto, pero a un compañero lo pillaron, le dieron una paliza y le obligaron a realizarle una felación a un sargento”, denuncia. Desde entonces, este zaragozano ha visto crecer sus derechos y su mentalidad ha ido cambiando. “Estuve 33 años con mi pareja, Eusebio. Nos casamos en 2006. Murió hace siete años y nunca llegamos a ir de la mano por la calle”, lamenta. Hace tres años conoció la asociación Cogam y desde entonces es un activista por los derechos de los mayores. “Mayores sin armarios. ¡Historia, lucha y memoria!” fue el lema de la pasada edición del Orgullo para visibilizar esta problemática. “He puesto mi cara para salir en esa campaña”, dice, orgulloso.

No es el único ejemplo. Lorenza Machín, de 73 años, se casó con un hombre, vivió con él hasta los 58 y tuvo dos hijos. “Mi padre era muy estricto y nunca pensé en otra cosa que en cuidar a mis hijos. Cuando me divorcié una amiga me dijo que fuéramos al hogar del pensionista a bailar. Un señor me dijo si quería bailar. Lo primero que me dijo fue ‘¿Tu marido te deja venir?’. Le dije que estaba separada. ‘¿Entonces vienes a buscar marido?’. Eso muestra la mentalidad que traemos”, relata la canaria. “Con 60 años empecé a hacer teatro y una muchacha se me insinuó. Ahí descubrí que por primera vez en la vida estaba enamorada y por qué nunca había estado satisfecha con mi vida”. Lleva dos años con su pareja, Carmen, y se casó hace tres meses. “Mi boda fue activismo puro, para que las señoras mayores a las que les ha pasado como a mí pero que no se atreven a dar el paso lo den”.

Armenteros, de 60 años, también tuvo una infancia difícil: “Me inculcaron la homofobia desde pequeño. Con cuatro años, mi tío me regaló una muñeca y luego me la quitó y la tiró encima de un armario y me gritó ‘maricón’. Y he vivido toda la juventud adaptándome a una sociedad represiva que no me dejaba ser yo mismo”. También se casó “como Dios manda” y tiene una hija. Pero con 36 años, y tras tres de terapia, salió del armario. “Era eso o suicidarme”. Desde entonces, no hay quien lo vuelva a encerrar: “Llevo 14 años con mi pareja y nos vamos a casar. Vamos de la mano y nos damos un beso cuando nos apetece”.

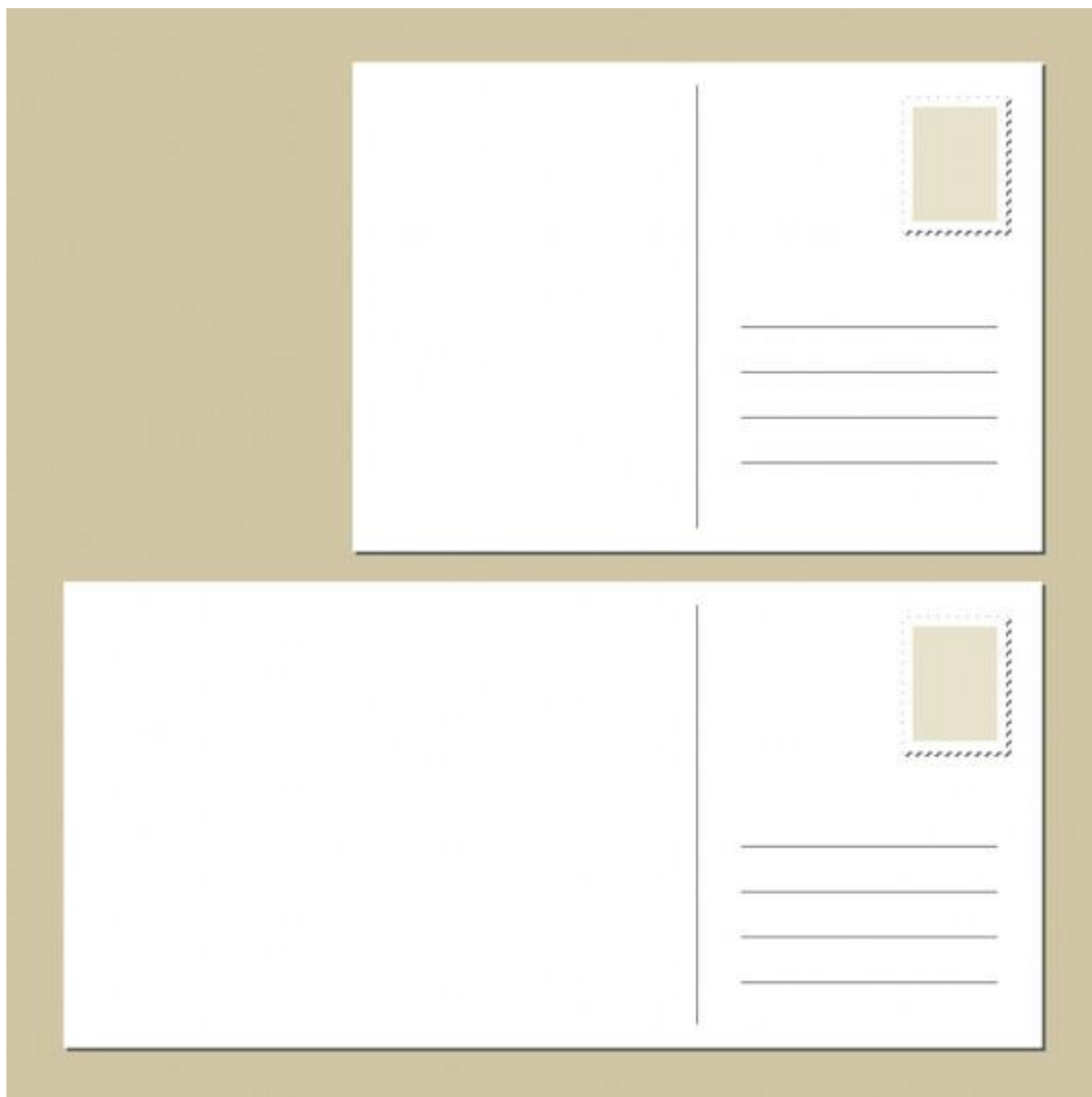
No todo el mundo ha podido completar este proceso. Armenteros conoce muchos casos de personas que no se aceptan. “Un hombre de 74 años no permitía que fuéramos a atenderlo para que sus hermanos no supieran que era gay. El otro día fuimos a dar una charla en una residencia en A Coruña. Los pocos que entraron, cuando empezamos a decir que éramos gays, se levantaron y se fueron. Si no pueden ni escucharlo, ¿cómo te van a aceptar en una residencia?”.

La fundación pide recursos específicos para este colectivo. “El Ayuntamiento de Madrid tiene 90 centros de atención a personas mayores, pero los LGTB no van porque no se sienten atendidos. Hay que crear recursos específicos para nosotros”, dice. Coincide Machín: “Tiene que haber residencias específicas para que entremos con dignidad, y para que haya profesionales que sepan atendernos. Que no nos separen a mi mujer y a mí de habitación”.

EL PRIMER CENTRO ESPECÍFICO LLEGARÁ EL AÑO QUE VIENE

La Fundación 26D impulsa la primera residencia para mayores LGTB en Villaverde (Madrid). “Estamos esperando la licencia de obras y queremos abrirla el año que viene, a ser posible en el Orgullo”, dice su presidente, Fernando Armenteros. “Será una residencia pública de la Comunidad de Madrid gestionada por nuestra ONG y con plazas para todo el colectivo LGTB. La iniciativa surge de la Ley regional contra la LGTBifobia que dice que tiene que haber recursos especializados para las personas vulnerables. Los trabajadores tendrán formación específica en diversidad”, añade.

ANNEX 2:

Materials complementaris:

- Enllaç directe a l'article de l'activitat 1 EL PAÍS sobre LGTBI:
https://elpais.com/sociedad/2019/12/16/actualidad/1576509128_886751.html

Guia realitzada pel CeDRe de la Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme. www.solidaries.org, educacio@solidaries.org